

's Graavenhaage

Z E G E V I E R E N D E,
O P D E N

Dag der Krooning van Haare
M A J E S T E Y T E N,

W I L L E M

E N

M A R I E:

*Koning en Koningin van Engeland,
Schotland, Vranckrijck en Yrland, & &c.*

Uitgesprooken in de Grootte Kerk binnen 's Graaven-
haage, den 21sten van Grasmaand des Jaars 1689.

In 's Gravenhage by MEYNDERT UYTWERF, Boek-
verkooper in het Halstraatje.

WILHELM

1810

1810

Das ist die Geschichte

von

WILHELM

1810

MARIA

1810

1810

1810

1810

1810

1810

Romein de Hooghe f. 1680.

O P D E N

TITELPRENT.

HOe vrolijk zwieren Plum en Oogen van de *Maagd*,
Welke op haar Leeuw geruſt, der Staaten Pijlen draagd!
Nu Koning *Willem*, haar, met Kroonen overlaaden,
Den wêerglans.mêedeeld van den luifer zijn'er daaden.
Zy treed geweld en praal door Lodewijk geboud
En pronkende op haar ſchoot met Steevkroonegoud,
Wacht Zy al zittende af de dreygende Oorlogs vlaagen.

Haar Speelnood's *Graavenhaag*, gewoon den roem te ſchraagen
Van Naffaus Keizerhof, ſteekt Brandaltaaren aan:
Haar dankbaar Stedebeeld wil hier geen grond beſlaan;
Maar vliegende, uit Haar Naam, den Vorſten van Oranje
Met de Eernaam groeten van *Herſtellers in Brittanje*.
Terwijl men Beeld en Staf der Majesteiten ziet;
De Godsdienſt, Vryheid, Recht en Wijsheid ruſt geniet;
Slaan Slagbal, Buſch, Geſchut, Pijl, Pek en Fakkelvuuern,
Met ſchrik of liefde in 't hert van Nêerlands Naargebuurn.

AAN

AAN DE

Eedele Achtbaare Heeren,

DE HEEREN,

M^R. JOAN ROSA, Bailliu-Stedehouder.

JOAN BIEMONT,

M^R. PAULUS ASSENDELFT,

Regeerende Burgemeesteren

Van 's GRAAVENHAAGE.

EDELE ACHTBAARE HEEREN;

Naardien het den minderen geoorloft
is, goede voorbeelden van hunne meer-
dere,

dere, in het klein, te volgen: heb ik, daar U Ed: Achtb: hunne blijdschap en vergenoeging op den dag der Krooning van Haare Majesteiten van Engeland, door plechtelijke zege-en vreugdetekenen, aan al de waereld doen blijken; ook mijn blijdschap deswegen, in de volgende Lofreeden durven doen hooren. Indien deeze mijn yver U Ed: Achtb: behaagd, zal ik gelukkig en vrymoediger zijn, om U Ed: Achtb: by den Opdragt van de zelve, nederiglijken aan te bieden,

Ed: Achtb: Heeren,

U Ed: Achtb:

Onderdaanigen Dienaar,

G: BIDLOO.

Seneca in Octav:

*Consulere Patriæ, parcere afflictis, ferâ
Cæde abstinere, Tempus atque iræ dare,
Orbi quietem, seculo Pacem suo:
Hæc summa virtus, petitur hæc cælum viâ.*

U. E. A. 17 U

Oncken'schen Buchhandlung

G. E. B. 1700

EDELE, ACHTBAARE, GE- LEERDE, BURGERS, VREMDELIN- GEN,

Eerwaardige Toehoorders.

Immer vierde 's Graavenhaage nadenke-
lijker dag voor zich zelve; roemwaardiger
voor Holland; ontzachelijker voor
de vyanden van deezen vryen staat; ge-
lukkiger voor Engeland; wenschelijker voor Europe
en verwonderlijker voor alle volkeren; dan deezen,
op welken de hemel het hoofd en de heldedaaden
van den zegerijken Prins *Willem Henrik*, nevens de
Goddelijke deugden van zijn Vorstelijke gemaalin
Marie Stuart, binnen Londen bekroond.

Maar nu de geheele waereld zijn overwinningen
verteld, staan Wijsheid en Ervarenheid opgetogen;

A

T wij-

Twijfelende aan het gebeurde, terwijl zy het gelooven. Deeze enkele zege wischt de verdienstelijke geheugenis al'er vermaarder Helden uit; ja de roemzuchtige Oudheid zal na deezē, haaren Chabrias, Themistokles, Timoleon, Regulus, Cæsar, Pompeus en wie meerder iets grootsch ter Zee, of te Land mag uitgerecht hebben, ons, of den volgenden tijden tot een voorbeeld durven geeven.

De vreugd, welke ons gantsche Land doet schaa-teren; de blijdschap, welke uit uw'er al'er oogē blinkt, moedigd my aan, om den Water en Leger- togt, zoo grootmoedig aangevangen, als gelukkig, door deezē Vorst, naar-en in Engeland uitgevoerd, op te haalen: een onderneeming waar van geleerde pennen geheug-en jaarboeken schrijven, of aangedree-ven door het verrukkende vuur der Heilige dicht- kunst, den gloed hun'er loffelijker gedachten op uit- storten en spillen zullen.

Ik zal, voor deezē maal van u, mijn hooggeachte toehoorderen, met vleyende woorden geen aandacht behoeven te woekeren. Wie? dien het geluk van zijn Vaderland ter herten gaat, zal hem geen gehoor ver- leenen? die des zelfs roem en zege verbreid. Wie hem, met blijde opmerking niet volgen? die den drift on-
zer

zer vlottende Legers, drijvende Kasteelen en zeilvoerende Sloten tracht na te spooren. Maar of gy alle my weigerde te hooren; ik zou niet vergeeffch, niet ongehoort spreekken, neen! neen! de geesten der Hollandfche Waterhelden Heemskerk, Hein, Tromp, de Ruiters; ja zelf dit marmore pronkbeeld, daar de eer der oude Adelijke Waffenaaren in leefd, zouden luifteen; niet naar my, ver zy die verwaande gedachte, maar naar deezen stof:

Toch U, wien alleen de Overwinnaars hunne Kroonen fchuldig zijn; U, die der Saaten wiffeling, den op-over-en ondergang der Vorften en hun'er onderdaanen, met een wenk beftierd, U bid ik nederig, beftier! terwijl mijn yver blaakt, mijn tong; op dat zy, door U geleid, in fchaduw van het ontzachelijke Kroonegoud en der bloeyender Lauwrieren des nieuwen Britfchen Konings, zyn lof, mijn Vaderlands geluk en den herftelden vryen Godsdienft, naar betaamen, melden mag!

De waereld (Hooggeac: Tocho:) heeft het recht uit voorwaarde, van geboorte, en der volkeren, in het algemeen, tot een grondflag van billijkheid, voordeel en rust aangenoomen: een middelhulp, waar

door Vorsten met Vorsten, Volkeren met Volkeren en deeze met elkander in vrede kunnen leven. Wie dit opstel verbreekt, bouwd een zetel voor twist, schaade en oorlog. Onder veele, heeft het Koninkrijk van Engeland deezen Staatsregel, van eeuw tot eeuw, waar bevonden. Om van geen langvoorleedene tijden te spreken, wy hebben weinige jaaren herwaards de ongemakken, veroorzaakt door het tegen gaan van deezen grondspreek, in dat Rijk gehoord, gezien en den wederslag der zelve in onze Kerken, staat en handel gevoeld.

De Godsdienst en Vryheid, onwaardeerlijke panden! welke wijze nooit, dan met hun leven, verliezen, op deezen dryvoet van recht, onder den wille Godes, in veele gewesten gesticht, zederd dry jaaren den prangenden boey, snerpemde roede en wreede zwaard der dwingende Fransche Moogenheid hier, in Engeland en elders meerder ontvliedende; wierden cerlang gewaar, dat zy haaren ondergang, in England door het zaamenspannen van deezen met den Francen Koning, te vreezen hadden; naardien de eerste, op het spoor van den tweeden, het recht van Voorwaarde, geboorte noch der Volkeren erkennende, de Rijks wetten en vryen Godsdienst als slaayen van zijn misleyde

leyde wil, handelde. Gelijk overweldigde geen vey-
 liger waapenen, dan gebeden en traanen hebben, vie-
 len zy, door de monden van ingeboorne en vremdelin-
 gen klagende, den gewezen Koning, Jacob den twee-
 den, te voet; zijn troost, hoe ook door den Afgezant
 der vrye Nederlanders en andere zijne bondgebuuren
 gevorderd, was geene, dan, dat den onderdaanen ge-
 hoorzaamen, den Vorsten willen voegd. Hier op zag
 zich ieder die voor de grondwetten van liet Rijk, den
 vryen Godsdienst, of van Burgerrechten sprak, de
 Adel, van eer en ampten, de Burger, van voorrecht, de
 Landzaad, van rust verfteeken. De tot dien tijd schui-
 lende Xaveriaansche bende, die algemeene vyanden
 van den vrede der Menschen, vertoonden zich aan-
 stonds gelijk dwaallichten en staartsterren door die
 geheele Koningrijk, dreygende den laatsten slag aan
 den vryen Godsdienst te geeven. De Theems, onder het
 Roomsche juk reeds sidderende, zag de Koopvaard quin-
 nen, de Welvaard vlugten en den Burger by den Bur-
 ger, niet langer veilig. Alom hoorde men van laagen
 en gevangen brengen; alom was vrees en elende; alom
 armoede en den dood te vreezen. De Kerkers en
 Schavotten waaren nooit droog van de traanen en het
 bloed der onschuldige: Want het eenhoofddige Rijks-

gezach, daar de Vorst op doelde, of den Roomschen Kerkdienst tegen te spreken, was zich zijn'er onge-naade; ja den dood, schuldig maaken: de reden waar-om men hier en elders zoo veele verongelijke verblijf zag zoeken, achtende zich elk, die vlugten kon, be-houden. Toen de schrik, om iets tot reddering te onderneemen, in de onderdaanen groot genoeg scheen; ontbrak'er niets, dan een Nazaad, in wien, by verlies van den Vader, de onbepaalde Koninglijke magt, nevens de Pauzelijke Opperkerkvoogdy hun aangehechten keten van Wets-rechts en Geweetens-dwang voor eeuwig mogten vastleggen. De veel-maals mislukte aanslagen tegen vrye Volkeren en hun Godsdienst nu in Spanje onder Philips den tweeden, dan in Vrankrijk onder Karel den negenden, nu in Italiën, dan in Yrland, met kennis van den Roomschen Stoel ge-smeed, scheenen op deezen grond verbeterd, een vasten voet te zullen houden. Dit raadslot, had door-gang van de Roomsche Kerkbedienden, tot de groo-te Hof-en Rijks Bewindsluiden. De nazaad verscheen; maar de twist met hem en met zijn oogen, waaren die van alle staatkundige, open: de onzydigste zelve kreegen uit de bewyzen van zijn wettelijke geboorte, geen vergenoeging; de voor-by en nagebeurde zaaken

en

en omftandigheden dwongen hen het tegendeel te vermoeden en wel te meerder, om dat de onbepaalde Koninglijke magt en het Jefuitsche Kerkgeweld door deezen nazaad verzeekerd en zonder deezen, of een tweeden, onder het vrye volk van Engeland, niet konden fttaande blyven; maar na den dood des Vaders, door zijn wettige erven zeekerlyk ftond verbrooken te werden. Noch gaf de bittere taal zommiger Roomsgezinde, wiêr moed op deeze geboorte, gelijk hun zegevuuren, fchielyk wakkerde, klaar te kennen, dat zy de Chriftewaereld eerlang onder hun Kerkwet meenden te zullen zien buigen.

Gelijk dit de Rijkswetten van Engeland, de hervormde Chriftenheid en ons lieve Vaderland in het algemeen, naar den ondergang van lijf en ziel dong, trof het den thans gebiedenden Koning, onzen Stedehouder, in het bizonder; in wien aldus het recht van Voorwaarde, geboorte en der Volkeren, ook ten opzichte van ons Vaderland, gefchonden wierd; derhalven voegde het niemand beeter dan hem, den quaaden raad der heerschzuchtige Jefuiten en Koninglijke oorblazers, tot reddering van vrye Volkeren en hun Godsdienst, tegen te gaan. De Toorn der langmoedigfte Vorften werd ontftooken, wanneer de boosheid hun volk

en achtbaarheid schend ; maar gloeid onblusselijk , wanneer hun Godsdienst staat uitgeroeid te werden. Leed dat dreygen ! droeg dit ongelijk ooit Koninklijk bloed ! Hy heeft het gedragen : hoe de Wraak het vergelden wil , zal ons de rijpheid der tijden doen zien.

Verbeeld u eens , Geachte Toehoorders , welk een buy van hertstogten , buiten vrees en hoop voor zich zelve , die quelling der laage gemoederen , in den Vorst gestormt heeft ! eer hy zich tot het redden van een gedrukt volk , lydende Kerk , zijn Vaderland , eer en recht heeft begeeven. Ontzach voor zijn Vaderlijken troon ; Liefde voor zijn Heilig Huwelijksverbond ; schrik voor den keten , die vrygeboorne dreygde te kluisteren ; bermhertigheid over verdreevene ; dringende plichten en inzichten voor en tegen deeze onderneeming. Toen echter Voorwaarde , geboorte , volk en met deeze , Godsdienst en Vryheid om zijn bystand kreeten , sloeg hy , doof voor alle andere beweegredenen , wyl de eene hand zijn oogen tegen verleidende zwakheid dekte , den anderen , zijnes ondanks , aan den deegen ; meerder om te verweeren , dan te verwinnen.

De Staaten der Vereenigde vrye Nederlanden op
des

des Vorsten voorflag, ten zynen dienste, een aanzienelijke magt te Water en te Lande vervaardigd hebbende, betoonden onwederspreekelijk, het vaste en goede betrouwen, het welk zy in den raad, deugd en dapperheid van hunnen grooten Veldheer en Stehouder, stelden; slooten het valsche vermoeden van oneenigheid den mond; deeden de reedekaavelingen van alle waereldwijze stom staan: zelf het gerucht, hoe verslingerd op vertellingen, wist niets vertellenswaardigs te verspreyen; dan, dat de Vorst in het afgaan des jaars, een togt in, of over de Noordzee scheen voor te hebben. Den toeleg was zoo stil beleid, dat de listigheid der vyandelijke verspieders, noch de gulhertigheid der welmeenende vrienden, daar van iets konden ontdekken. Toen de nood der lydende op het hoogste en de wind voordeelig was, na veele Prinzen in verbond getrokken; Europe de baldaadige Volk-en Landverwoestingen der Franzen getoond te hebben, stak de Vorst den dertigsten van Wijnmaand, des Jaars 1688. met een Vloot sterk negen en vijftig Oorlogscheepen, acht Branders, drie hondert en seftig Fluiten, Hoekers, Galjoots, Pinken en andere Vaartuigen, met achtien duizend Man zoo te Paard, als te Voet en al'erhande Krijgsbehoefsten voorzien, van

den Briel; Helvoetfluis en Goereede op den avond in Zee : Avond zoo vrindelijk; als of het daglicht vermoeid door weelde, fluimerende in de kimmen zeeg; by zoo stil een weder, als of de Zee de geheugenis van Alcyone vierde.

Wanneer de Vorst zijn bekommeringen een weinig rust dacht te geeven, verhief zich uit het Zuiden, in het naaste van den nacht, een onwêer, een tweede nacht met zich sleepende. Het geweld der losgeborstene stormwinden en de kracht der gedreevene baaren sloegen, joegen en scheurden, haastiger dan de snelste gedachten vliegen, de vloot van een; maakende raad en daad der bevaarenste vruchteloos. Van het schip, het welk den Koninglijken Prins voerde, lek geworden, zag men in een ogenblik blikkering van sterren, noch vuur van eenige andere scheepen. De onpeilbaare afgrond scheen zyn zand boven de wolken, de wolken haar water beneden dat van de ziedende Zee, te willen drukken. Het loeyen der slag op slag zwaarder treffende vlaagen; het kraaken der geschokte scheepen; het gieren van het slingerende wand; het schreeuwen en kermen der menschen, deed den blooden den doodschrik zetten.

Te Land, my gruwte daar aan te gedenken! daar elk

elk beminnaar van het Vaderland, klam van angst, den Hemel om bystand en sielte bad, dacht niemand, of 's Lands kostelijke Watermagt was in Zee gedooken, om nimmermèer tē kunnen boven koomen.

Hoe lachten onze vyanden! toen wy schreiden! hoe wel wist de afgunstigheid des Hemels wil te vertolken! hoe zeker streed'er deeze Heldevaard tegen! maar als men bericht kreeg, dat de Vloot met weinig schaade te rugge gekeerd, in het korte wederom stond Zee te kiezen, dankte de Ingezetene God en hadden de nydige niets; dan de ydele hoop van een diergelijk, of erger wedervaaren: eydele hoop; want zy wende op den elfden van Slachtmaand, houdende de Vorst den voortocht in het bizonder, voorts gedeeld in dry slagordeningen, dekkende negen zmaldeelingen van volk en lastvoerende scheepen, onder de Admiraaalen Herbert, Evertz en Almonde, wier roem door hunne naamen genoeg bekend is, wederom Zeewaard in.

Had Maro deezen aftogt gezien! hoe vrolijk zou hy het golvend Kristalle Waterhof, het vermaak der Zeegroene Tritons en blanke dobberende Nimphen, met Wier en Paarlemoer gesierd, door keurige woorden geschilderd hebben! hoe leevendig Neptunus, Kastor en Pollux tot behoud van de Vloot, de dolle

winden onder Æolus kluisterende, in zyn gedichten voeren! maar laat ik waarheden, geen xercieringen, vertellen.

Hoe aangenaam was het (ik verbeelde my het nog te zien!) door bedaarde winden onze zeilen te zien zwellen! de scheepen gelijk moedige Zwaanen in Mæander de borsten, hunne steevens tegen het schuimen en bruizen der ruischende baaren te hooren drukken! Vorst en volk evenrustig, de eer der witte Hoofdvlag, met het opschrift, *Voor Godsdienst en Vryheid*, te zien handhaaven!

Eer een dag verstreeken was; konden dry gekroonde hoofden wel bemerken, werwaards het gemunt was: want de Vloot, welke, gelijk een drift van voo-gelen door de lucht spoeid, de Zee doorkliefde, deed Vrankrijk met schrik; Spanje met verwondering; Engeland met blijdschap, voor, in en door de engte van Kales en Douveren zich nazien, tot zy uit het gezicht verdweenen, aan nieuwsgierigen den onrust liet, waar zy voor mocht hebben te landen. Zy lande, zoo onvoorziens, als gelukkig, daar het elk in het Noorde gegift had, in het Weste van Engeland, aan het Graaffchap Devon tot Torbaay, Exmouth en andere strandplaatzen. De Landzaad door verlangen by
naar

naar gesturven, quam ten halze toe door het water, om zynen Verlosser te verwellekoomen, schreyende zich door blijdschap, by naar als men van Cyane door droefheid verteld, tot water. Waar vind ik gedachten! waar woorden! krachtig en zinrijk genoeg om den ernst en moed uit te drukken, welke Bevelhebbers en Zoldaaten toonden, om de eer van den voortogt in het landen te krygen! het woelen der naarstige beyen; het grimmelen der arbeidzaame mieren; noch het vallen van hongerige voogelen op een bezaayden Akker, mag hier in vergelijking koomen. De hooge Krijgsbedienden kunnen niet haastiger bevelen; dan de mindere en Zoldaaten uitvoeren. Zy zijn zoo schielijk uit de scheepen, in de booten, door het water, over de stranden, aan en op het gebergte, als of'er de wind voerde, die dry uren, na zy voet aan land gezet hebben, omloopt. Waar zyn nu onze wijze Wicche-laars? die moeielijke voorspellers van de zeekere tegenstreeving des Hemels? laat hen nu voorkoomen; want de tekenbedieders van deezen tijd, werden immers zoo min, dan de offervinders onder Cæsar, gestraft, mag hen nu wel van het hert te zeggen? maar neen, de Nijd verbied het hen, ik zal uitroepen:

O! multum dilectè Deo, cui militat æther
 Et conjurati veniunt ad Clasfica venti.

Gelijk de goede maaren vliegen, kreeg Holland eerlang deeze gewenschte en gebedene tijding. Ieder herleefde; elk scheen het leed, geen deel aan doezen Heldetogt gehad te hebben. De Vreugd, het Vergenoegen, de Blijdschap waaren en gelijk met recht, uitgelaaten. De vrye Godsdienst beürde met den roem van het Vaderland het hoofd op. Niemand twijfelde, of dit geluk zou voor een Evenaar; aan den Staatschaal van de geheele waereld, dienen.

Het Leger . . . . . maar vergeeft my (Hoog geachte Toehoorders) dat ik voor een ogenblick uwe vrolijke verbeeldingen stut. Een droeve gedachtenis verbied my voort te gaan, daar my het verlies van den Mond der Staaten, dat werkzaam verstand tot 's Vorsten en 's Lands voordeel, Kaspar Fagel, hooggeëerder geheugenisse! te binnen komt. Hy die het eerste ontwerp en den platten grond van dit groote werk had helpen teekenen, heeft het begintzel van den opbouw alleen moogen hooren; toch vergenoegd in het begin der Engelsche zege, *had zijn hoop op het Engeland hier boven gevestigd*. Hoe vol moeite, zorg en ongemak het leeven der

Hooge

Hooge Staatsamptenaaren is , leerde zijn quinende leeven ! hoe gemakkelijk wijze staat en leeven afstaan , zijn geruste sterven ! zijn ziel zy zaalig ! zijn gebeente ruste in vrede binnen het Eedele graf ! zijn stamhuis bloeye ! zoo lang de naazaad zijn naam voeren kan .

Het Leger dus geland zijnde , zag zijn Opperhoofd , den eersten nacht in een Vissers hut doorbrengen , moest door ongemakkelijke laagstens en over steyle hoogstens , man voor man , weg vorderen , zonder geschut , of zwaare Krijgsbehoefsten te kunnen mede voeren . Hoe groot ook de vreugde der Inwoonders was , ziende hunne verlossing voor handen , niemand dorst echter in eenige dagen tot des Vorsten magt overkoomen en zijn Soldaaten zoo veel goeds doen , als hy hen wel gunde . Het rampzaalig cynd van den Hertog van Monmouth , had hen een te diepen vrees in het gemoed gedrukt ; om iets (schoon ongelijk in der daad) in schijn diêrgelijks , te onderstaan . Maar ziet hier een onvermoedelijk geluk , of liever wonderenswaardige schikking van 's waerelds groote zaaken ! duizend man had de zege van den geheelen togt kunnen verhinderen , indienze in de engtens der wegen waaren geplaatst geweest : maar geen enkel mensch den voortgang stuttende , viel al wat noo-

dig was, gelijk door de vingeren des Geluks voortgestouwt, den Vorst toe. Eerlang zagmen zonder dwang, uit yverende wil, Prinçen, Hertogen, Graaven, Ridders, Schildknaapen, Drosten, Eedele, Zee-en Landbevelhebbers; ja geheele rotten en benden met rustingen, of moed gewaapend, het Leger, den vryen Godsdienst, de Rijkswetten en Rechten byspringen en den arm bieden.

Toen rukte de welgeordende magt door Hertogdommen, Graaffchappen, Steden en Vlekken, te veel om thans te noemen en wies aan, terwijl zy'er veele overstapte, gelijk een rievier die door het in-en bystorten van Kreeken; Beeken en afruißschende Springbronnen gezwollen, door-en over Sluizen, Dijken en Dammen stroomende heen zet.

Middelerwijl yverde de hertnekkigheid binnen Londen om 's Prinçen vliegende Vaanen, reeds voor vrindehulp by de Ingezetene erkend, door een Leger van dertig duizend Man te stuiten; zijnde de gewezene Koning gemoedigd zich aan het Hoofd diër drommen te doen zien. Dus zagmen voor veele eeuwen Cæsar en Pompeus Schoonvader en Schoonzoon in de velden van Pharfaliën; toch met een anderen aan-en uitflag. Daar streed men wederzijds om het hoofdgezach en een

vry

vry volk te onderdrukken; hier de Vader om het gedrukt te houden; de Zoon om het in vryheid te stellen. Daar stond de Zoon naar het leeven des Vaders; hier schroomt Hy zijn bloed te zien storten. Daar vlugte de Zoon geflagen; hier de Vader, eer'er geflagen werd. Daar wierd de Zoon door zyn gewaande Vrinden gedood; hier door zyn gewaande Vyanden tot den Troon gevorderd. Op de wederkomst van den gewezene Koning in het Hof, wierden de Koningin en het Kind, den Prinçe van Walles genoemd, onder het geleyde van eenige groote Hofvertrouwe en Roomsche Kerkbediende (wiën kon men deezen tweeden Erichtonius ook beter aanbevelen?) naar Vrankrijk geschikt.

Dag op dag smolt zyn Leger en aanzien, gelijk bergzneeuw door een ryzende Lentezon en quam dat van den Prinçe, na een kleene tegenstand van wrokke Yrsche Soldaaten, over Oxfort, zoo dicht onder Londen, dat de Stedelingen van Toorens, Tranzen en hooge daken de ontwondene Vaanen en Standaarden met de wind konden zien speelen. Na dat door zyn Lijffschut-eygen en andere Benden in de Stad, Witthall, nevens zommige Wachtplaatzen geveiligd en bezet was, trekkende de gewezene Koning, door

een gedeelte der Ruiterslijfschutbenden van den Prinze, voor onheufche bejegening beschermt, naar beneden, quam de Prins den negen en twintigsten van Wintermaand des Jaars 1688. in den avond, binnen Londen.

De meenigte der brandende Toortzen en andere lichten, herschiepen den nacht in een helderen dag. De begeerte om Hem te zien, die zoo lang verwacht, nu gekoomen was, drong de menschen ter dood toe op elkander. De Ouders meenden hunne zuigelingen en kinderen ongelijk te doen, indienze hen des Vorsten Naam niet leerden namommelen, of ten minsten den weg aanweezen, werwaards hun Verlosser gekoomen was. De Hemel wedergalmde zijn groote naam, die herhaald in duizende Eerkreeten, dankzeggingen, zegenwenschen en toejuichingen van voorspoed, de vreugd van Hof en Stad verdubbelde.

O! gy van elk geëerde Geluk! Gy die zoo trots, of vleyende zomtjids de grootste Vorsten handeld! zoo kennelijk in dit Rijk, deeze Stad, op deeze plaats uw lichtvaardige veranderziekte getoond hebt, hou stand! hou stand! zeg my eens hoe hoog zult Gy den roem van Vorst *Willem Henrik* voeren? maar mijn (Toehoorders) zy vliegt al lacchende voort en wenkt my, laat ons volgen, zien wat zy wil en vermag.

Wan-

Wanneer op des Prinçen Intrede, de Vrye Godsdienst de deuren der Kerken; het Recht de Vierschaaren en de Billijkheid de Raadkaameren geopend hadden, herleefden Deugd, Trouw en goede Raadslagen onder den Adel, Burger en Landzaad; wïer veele noch op beter begrip aangaande het waare belang des Rijks, van des gewezenen Konings zyde, hoopende, zijn onbedachten vlugt besluiten deed, dat hun toevlugt, rust en welvaaren, alleen in den Prinçe *Willem Henrik* te zoeken en te vinden stond: want of den vliedenden Vorst, gegreepen en mishandeld in een Zeestedeken, een vaster verblijf wierd aangeboden, noch wilde hy, mistrouwende zijn eygen volk, het Rijk verlaaten, scheepende in der nacht, met weinig vrinden en veel gevaar naar Vrankrijk, daar Hy ontfangen door den Koning, met wien hy den ondergang en slaverny van den vryen Godsdienst in Engeland en zijn'er gebuuren, besloten had; dag op dag met spel en dans onthaald, misschien het laatstegedeelte van het Treurspel zyns gellingerden leevens wil beginnen.

In deeze warring van zaaken, droegen beide Geestelijke en Waereldlijke Amptenaaren, de Verkoorene uit den Adel en Gemeente, by wijze van Rechts, of Volkvergaadering, den Vorst het geheele bewind des Koning

ningrijks , onder den Eernaam van *Bestierende Prins* , eenstemmelijk op. Dit deed straf en belooning wederom ontzach en liefde krygen ; ontsloeg eenige van ballingschap en gevangenis ; dreef zommige ten Rijké uit en andere in gevangenissen.

Gelijk alle geluk , zonder deélgenoot , onvolkoomen is , verlangde de Vorst zijn Deelgenoote , zijn tweede Zelf , zijn Prinçes , in haar geboortestad , by hem te zien. De Doorluchtige Gemaalin door plicht gedreeven , voldeed , hoe hart het Haar ook viel , ons Land en bijzonderlijk deeze Stad , te verlaten ; zijn Koninglijke hooge begeerte. Ik ontzie , mijn Toehoorders , met eerbiedigheid zoo veel uwe , als mijn tedere genegenheid te ontrusten , door het verlies , van dat Koninglijke Juweel , wederom te vernieuwen ; want

Quis talia fando ,

Temperet à lachrymis !

Dat onvergelykelijke Voorbeeld al'er onbesprookene Vorstinnen , was , na oneyndige teekenen van achting en liefde te Haarwaards ontfangen en jegens alle Ingezetene van ons Vaderland op haar vertrek getoond te hebben , in Engeland niet gekoomen , of hoorde , vergenoegd van den Prins welvaarende en zich by Hem te zien,

zien, den dry en twintichsten van Sprokkelmaand, des Jaars 1689. hun beider Naamen in den Opdragd van dry Koningrijken en der zelve Byrechten, zegenen en uitroepen. Ging immer vergelijking onverminkt; zy is tusschen den gloeienden yver deezer Majesteiten tot behoud des Volks en den onbeschrijflijken gloed der Zegevuuren, welke de verheugde Burgery van Londen op deezen avond ontfak.

Hun stemmen, niet de wil, bezweeken, om Koning *Willem* en Koningin *Marie* lang leeven toe te wenschen. Hof, Beurs, Marckten, Kruisstraaten deden door het juichen de vlottende gemoederen in blijdschap weenen. Het staatelijk weezen van den Koning en de volmaakte schoonheid van de Koningin, baarden heusch ontzach en dankbaare liefde in allen, wiën het gelukke hunne Aangezichten te moogen beschouwen. Niemand dreef de slaap te rust; dan dien de vermoeidheid van zegenkreeten, of (Deugd geeve, mag het ooit zijn! hier aan Vreugd wat vryheid) den rijkelijk gedronken Wijn, op der Majesteiten langduurige en gelukkige bestier, de oogen floot.

Na dat de Koning den byeenkoomst der Hoog-Fedele Kerk en Gemeentevertoonende Heeren, in een wettige Rijksvergaadering, om tijd, tot herstelling van

het gemeene best, te winnen, gewisseld had, beloonde zyn Majesteit Vrinden en weldaaden meerder; strafte vyanden en misdaden minder; dan zy zelve dachten verdiend te hebben; doende de Gemeente aanstonds, door het verlichten van lasten en herstellen van hun Wetten en Rechten, het onderscheid tusschen het slaafsche en vrye leeven, gevoelen. Van dien, tot deezen tijd, is'er niets zoo gedenkwaardigs, als het haaken, wenschen, verlangen en bidden van alle zijne getrouwe Onderdanen, om dat Doorluchtige Hoofd, dien dapperen Arm, met en nevens zijn Godvruchtige Gemaalin, wettelijken gekroont, op den Rijkszetel, ter dank van hunne bovenmenschelijke weldaaden, te zien zegepraalen.

Breekt! Breekt! (is het mogelijk?) breekt uit uwe metaale en marmore Grafgebouwen, Gy hooggemelde Keizeren, groote Koningen en dappere Vorsten, Voorouderen van deezen Prins! komt zien hoe ^{on}vermoeid Koning *Willem* den roem uw'er daaden, door Zijn beleid, in weezen houd: ja komt zelf gy alom vermaarde Grieken en ontzachelijke Romeinen, wiêr Adelaar van het Raadhuis de wijde waereld schein over te zien, of rustende op uw gelauwerde Legerstanderd, alle heerschappyen in zyn klauwen waande

te besluiten; hoort! hoort! hoe weinig gy met uw overstromende Legermagten hebt uitgerecht!

Het grootste der Eÿlanden, welke de Oceaan in het Noorden van Europe omspoeld; het gezeegende Engeland en weelige Caledoniën; Schotland, uw tweede waereld; ja Yrland, daar de wrok der Loïoliften noch tracht de bloeddorstige handen te reppen, nimmermeer door uw verwinnende Veldheeren, of Zeehelden bezocht, zijn door een hand vol Volks; toch onder het beleid van een gemoed, waardig den geheelen aardbodem te bestieren, op haar klagten, met zyn komst in Vryheid en Godsdienst hersteld; Hem opgedragen, eer Hy het begeerde; eygen geworden, eer Hy het eyschte. Heeft men Krijgsoversten deezen Asinaner, dien Afrikaner, geenen Daciër, Numider, of Duitscher naar hunne overwinninge genoemt? wat zal de Hellededeugd beletten! dat zy Koning *Willem*, den bynaam van Brittanner niet opdragen en zyn Beeld in een nis, vol onbevleete Kroonstraalen, op Gedenkmunten vertoonen zal? Ik zie het Krijgsbeleid en Boukunde verleen, waar zy den Zuil met het opschrift Zyn'er Helledaaden rechten moeten: Want het Ooste, zal Zyn roem met het licht doen klimmen; het Zuide, in het toppunt staande houden; het Weste,

tegen de blixemen van de Nijd, met koelte dekken;
 het Noorde, zyn Vyanden in een eeuwige nacht doen
 huilen; maar zy is de vier oorden des waerelds waar-
 dig. Ach! had ik een hand als Phidias, of onsterfe-
 lijken inct, ik snêe, of schreef op den Zuil, aan de
 eene zyde;

kon Ing. **V V I L L e M.**

be **V V** aar **D e.**

e **U** rope.

1688.

V oor.

L o U I s.

Aan de andere;

kon Ing. **V V I L L e M.**

ft **U I** te.

1689.

D e.

V V aapenen.

V an.

L o U I s.

Ja *Koning Willem* is het, die de waereld, ten doel der
 Françe Razernyen staande, gered heeft: Hy is het,
 die

die de Naam van een vry Nederlander , wederom ontzachen aanzien doet krygen. Dit is het Oorlogen, door het welke een Vorst, of Veldheer den naam van Vader des Vaderlands verdiend. Dit is 's Lands Schatkisten, noch de Burgery uitputten, om eigen voordeel te bejagen; maar geleende magt voorzichtig gebruiken, om de zelve meerder te vervullen, beeter te bewaaren. Dit is zich Beschermmer des Geloofs maaken : Een titel welke andere Koningen zonder daad gedragen hebben. Dus werd den les, dat het beter is voor te koomen ; dan voorgekoomen te werden, een leevendige kracht van zichtbaare waarheid by gezet.

Maar hoe veel Bloeds is'er gestort? hoe veel Steden zijn'er uitgeroeid? hoe veel Volkeren in flaverny gevoerd? om deeze Zege te bereyken? Geen ! geene ! geene ! hier zwygen Romeinen, Deenen, Normannen en wie meerder deeze Koningrijken gewaapenderhand hebben aangedaan : hun Ruiters roofde en vertrappele de hoop des Akkerbouws, hun Voetknecht sleepte met den zege het Burgerlijke welvaaren weg, welke onder deeze overwinning, gelijk de Letteren, bloeyen ! door deeze overwinnig, of liever Herstelling, zullen veele Volkeren in vrede leeven; de Christelijke vrye Godsdienst adem scheppen, de Zee geveiligd en der geweldenaaren moedwil gebreydeld werden ; geen Koning,

ning, schoon hy in de gedaante van een Stier kon verschijnen, Europe durven schaaken: ja de hoornen der Mahumetaansche Maan, die reeds door angst verbleekt, krimpen, zullen zonder licht en vermoogen zyn: wanneer de hooggeklommene Zon, door wien de dertele Lelyen nu zoo trots, zoo vroeg voor den tijd, hunne hoofden opsteeken, daald en verduisterd werd. Wanneer het overflaande lot in den gevaarelijken waagschaal des Oorlogs, eenmaal leeren zal, dat Haanen Leeuwen verbaazen, Arenden tergen; maar niet verdelgen kunnen. Want, hoe zeer ik ook om vrede bid! ik verbeelde my met waarheid te moogen voorzeggen

Erunt altera bella!

Maar het is heden de dag van Krooning en deelsge-
wijze belooning van den Vorst, dien het de Almagt tot
het Wonderwerk der herstelling van den Godsdienst,
Vryheid en Recht in dry Koningrijken, door dry Regen-
boogen op zyn Prinçelijke huldiging van Oranje, gelijk
voorgeschaduwd, gespaard heeft. Laat ons, mijn Toe-
hoorders, aan de blijdschap den betaamelijken teugel
vieren! deezen dag de zorgen des moeyelijken Krijgs ver-
poozen! laat de wederklank onzer dankbaare lippen uit
den

den Hemel, over Zee in de herstelde Koningrijken; ja tot voor den troon der Majesteiten doordringen; op dat Zy, hoe plechtiglijken onder het daaverende geluid van brommende Klokken, Trommen, Trompetten en wat meerder Heldetoonen slaat, verzeld van al wat aanzien en vermoogen heeft, op des Hemels wil, de Kroon ontfangende, door duizende duizende begroet, duizenden duizenden weldoende, onzer genaadiglijken moogen gedenken!

Gy nu, Doorluchtige, Hoog-Groot-Eedele en Moo-
gende, Gebiedende Heeren onzes Vaderlands! wie zal
uwen roem, naast God, paalen stellen! wie uwe wijze
raadslagen zonder eerbiedigheid in laater eeuwen hoo-
ren! voortaan zullen uw'er Edelheeden Leeuwe-en An-
kerschilden, 's Lands vyanden steenachtiger stom doen
staan; dan, of hun Goude-en roode gronden met
Slangenhoofden gevuld waaren.

Gy ook, kloeke Helden! die uwe Krijgskunde en
dapperheid in deezen Zegetogt, hebt doen blijken,
uw Deugd becroone uwe daaden en vereeuwige uwe
naamen! want ik zou eerder alle Lauwren van hun loof
beroofd en my om Eernaamen verleegeen vinden; dan
naar waarde met lof uwe naamen en met Heldeloof
uwe Hairen kunnen versieren.

Eyn-

Eyndelijk , Eedele Achtbare Heeren , Schout, Burgemeesteren en Regeerders van 's Graavenhaage, Stad, wièn deeze Zeegepraalende Koning zyn geboorte schuldig is ; Gy, die in alle voorvallen uw liefde tot Zyn roem getoond hebt ; uw kloeke Schuttery in gevaarlijke tijden, ten dienste van het Vaderland, de Waapenen onder Hem deed dragen ; in blyde, den vrolijken Meyboom voor der Vorsten en Vorstinnen Kaameren liet planten ; Gy, die uwe Ingezeetene Vaderlijk beschermt, de Vremdelingen vriendelijk ontfangd : laat Slaaffsche Volkeren, meerder uit vrees ; dan genegenheid, voor hunne Koningen Eerboogen, Stacybeelden en Lichtdragende Kolommen, ter vleyender gedachtenis van weinige overvallene Steden en verkofte Sloten, oprechten ! Gy zult, gelijk 's Lands Hooge Moogenheid, den dierbaaren Naam van *Koning Willem* en den glory Zijn'er onvertelbaare daaden , met de uitmuntende Deugden van *Zijn Koningin Marie*, in Uwe en Uwer Onderdaanen dankbaare herten prenten ; waar door Uw Lof, Geëerde Naamen en Verdiensten, met de Praalvuuren van Uwen Hoofdtooren ten Hemel steigeren en by die Wijze Majesteiten, zoo min ; dan de wonderlijke *Herstelling van Engeland* en deezen gezeegenden *Dag hunner Krooning*, by de Nakoomelingen, zullen vergeeten werden.

E Y N D E.

